

VALTIOKONTTORIN JULKAISUJA | TIEDOLLA JOHTAMINEN 04/2023

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2022

Valtiokonttori

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

Kuvailulehti

Julkaisija: Valtiokonttori	Julkaisupäivämäärä: 20.09.2023		
Tekijät: Valtiokonttori, T3 – Talous, tieto ja työelämä: Ahmed Khary Ali	Julkaisun teema: Valtion maksullinen toiminta		
Julkaisun nimi Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2022	ISSN: 2489-4761		
Tiivistelmä: Valtiokonttori laatii vuosittain selvityksen valtion maksullisesta toiminnasta. Eduskunta on edellyttänyt hallitukselta hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaksi, että se seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä seurantatehtävän toteuttamiselle. Valtion maksullista toimintaa tarkastellaan selvityksessä sekä kirjanpitoyksiköittäin, hallinnonaloittain että koko valtion tasolla. Maksullisen toiminnan selvityksen pääasiallinen tarkoitus on kartoittaa maksullisen toiminnan kannattavuutta. Tämän takia selvityksen tiedot on kerätty kustannusvastaavuuslaskelmista, jotka on esitetty kirjanpitoyksikköjen tilinpäätöksiin kuuluvissa toimintakertomuksissa. Tilinpäätöksistä poimittuja maksullisen toiminnan tuottoja valtiolla vuonna 2022 (2021) oli noin 1,6 (1,5) miljardia euroa, josta noin 489 (460) miljoonaa oli julkisoikeudellisten suoritteiden tuottoja, 227 (214) miljoonaa liikeläydellisten suoritteiden tuottoja, 341 (310) miljoonaa erityislakeihin perustuvien suoritteiden tuottoja ja 574 (561) miljoonaa pelkästään virastojen sekä laitosten välillä harjoitettavaa maksullista toimintaa. Kun mukaan lasketaan virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta (kustannusten korvaus), valtion koko maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus vuonna 2022 (2021) oli 70 % (68 %). Julkioikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus oli 88 % (90 %), markkinasuoritteiden 98 % (97 %) ja erityislakien perusteella hinnoiteltujen suoritteiden 35 % (32 %). Tämän julkaisun tiedoista on koottu visualisointi tietojen tarkastelun sujuvoittamiseksi. Visualisointi on tarkasteltavissa osoitteessa: https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiOWU4YWNiYWVtMTFmYS00OGRhLTkyZmEtOWU2ZjI0YzJkMWYyIiwidCI6IjJjMTTrkZmE0LWMwZmMtNDcyNS05ZjA0LTc2YTQ0M2RIYjA5NSIsImMiOiJh9			
Asiasanat:	valtion maksullinen toiminta, kannattavuus, kustannusvastaavuus, valtion maksuperustelaki		
Kieli:	suomi	Sivumäärä:	22
Julkaisujen myynti / jakelu:	https://www.valtiokonttori.fi/tietoa-valtiokonttorista/julkaisut/julkaisuja-julkishallinnon-palveluista/		

Sisällysluettelo

Saate	4
1	Johdanto.....5
1.1	Maksullisen toiminnan lähtökohdat5
1.2	Raportin taustaa.....6
2	Valtion maksullinen toiminta yhteensä.....7
2.1	Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin.....7
2.2	Kustannusvastaavuus vuosina 2010-2022.....9
3	Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain.....11
3.1	Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2020-202211
3.2	Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2021-202212
4	Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin.....13
4.1	Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin13
4.2	Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoriteryhmittäin vuosina 2021 ja 2022 ..15
4.2.1	Hintatuettu toiminta16
4.3	Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta16
5	Valtion kilpailullinen toiminta18
5.1	Markkinoilla tapahtuva kilpailullinen toiminta.....18
5.2	Kilpailullisen toiminnan tuotot hallinnonaloittain sekä yksiköittäin vuosina 2021 ja 202218
Taulukot ja kuvat	21
Liitteet	22

Saate

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaisiksi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laatima selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Selvityksen tiedot perustuvat lähes poikkeuksetta kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksiin, tarkemmin ottaen toimintakertomuksissa esitettyihin kustannusvastaavuuslaskelmiin, joissa maksullisen toiminnan kannattavuus esitetään.

Selvitys valtion maksullisesta toiminnasta vuonna 2022 sisältää aiempina vuosina laadittuja selvityksiä vastaavat tiedot¹. Selvityksessä vuoden 2022 tietoja verrataan aiempien vuosien tietoihin, pääosin vuoteen 2021. Aiempien vuosien tietoina on käytetty aiempien Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksien tietoja, joihin on tehty muutamia päivityksiä (ks. liite 1).² Mikäli kustannusvastaavuudessa on tapahtunut merkittäviä poikkeamia edellisvuoteen nähden, on poikkeamia selittäviä tekijöitä pyritty listaamaan taulukoiden yhteyteen. Lisäksi taulukoiden keskeistä sisältöä avataan sanallisesti taulukoiden yhteydessä.

Valtiokonttorin määräyksessä Dnro VK/99662/00.00.00.01/2022. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatimisesta todetaan, että kirjanpitoyksikön tulee esittää yksittäisen osa-alueen kustannusvastaavuuslaskelma toimintakertomuksessa, jos osa-alueen tuotot ovat vähintään 1 milj. euroa. Mikäli osa-alueesta on esitetty kustannusvastaavuuslaskelma, vaikka tuotot ovat alle 1 milj. euroa, ei tietoja ole otettu mukaan tähän selvitykseen. Vuoteen 2015 asti myös osa-alueet, joiden tuotot olivat alle 1 milj. euroa, otettiin mukaan laskelmiin, mikäli niistä oli esitetty kustannusvastaavuuslaskelma.³ Vertailukelpoisuuden vuoksi tässä selvityksessä esitettävät tiedot eivät sisällä myöskään vuoden 2015 osalta alle miljoonan euron tuottoja.

Edellä mainitun määräyksen mukaisesti selvityksessä on myös eritelty sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä pelkästään virastojen ja laitosten välillä harjoitettava maksullinen toiminta että hintatuettu toiminta.

Selvitys on julkaistu Valtiokonttorin Internet-sivuilla osoitteessa:

<https://www.valtiokonttori.fi/tietoa-valtiokonttorista/julkaisut/julkaisuja-julkishallinnon-palveluista/>

Lisätietoja selvityksestä antaa Valtiokonttorin analysointi- ja raportointipalvelu.

Sähköposti: [analysointipalvelu \(at\) valtiokonttori.fi](mailto:analysointipalvelu(at)valtiokonttori.fi).

¹ Vuodelta 2011 ei ole laadittu erillistä selvitystä valtion maksullisesta toiminnasta.

² Vuoden 2020 tietoja päivitettiin siltä osin kuin ne esitettiin kirjanpitoyksiköiden vuoden 2021 toimintakertomuksessa ja ne poikkesivat vuoden 2020 Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksen tiedoista.

³ Näiden tuottojen osuus koko valtion maksullisesta toiminnasta on kuitenkin vähäinen, joten niiden sisällyttäminen tai poisjättäminen ei olennaisesti muuta laskelmia (vuoden 2015 laskelmassa kyseisiä tuottoja oli noin 5 milj. euroa eli 0,3 % valtion koko maksullisesta toiminnasta).

1 Johdanto

1.1 Maksullisen toiminnan lähtökohdat

Valtion perimät maksut ovat vastike julkisen vallan palveluista. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Valtion virastojen ja laitosten maksullista toimintaa sääntelevä **yleislaki** on valtion **maksuperustelaki** (MPL 150/1992), jonka **lisäksi** maksullista toimintaa sääntelevät useat **erityislait**. Viranomaisen maksulliseen suoritetuotantoon sovelletaan maksuperustelakia, jos suoritteiden maksullisuudesta ei ole muussa laissa tai laissa olevan valtuutuksen nojalla (erityislaki) annettu maksuperustelaista poikkeavia säännöksiä.

Maksuperustelaki jakaa suoritteet **julkisoikeudellisiin suoritteisiin** ja muihin suoritteisiin eli ns. **markkinasuoritteisiin**. Asianomainen ministeriö päättää kirjanpitoyksikköä koskevassa maksuperustelain nojalla antamassaan maksuasetuksessa, miten kirjanpitoyksikön suoritteet jakautuvat julkisoikeudellisiin suoritteisiin ja muihin suoritteisiin (8.2 §).

Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan **suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen valtion viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus** (3 §). Tällaisessa valtion yksinoikeudeksi säädettyssä suoritetuotannossa on kyse julkisen vallan käyttämisestä; laillisesti toimiakseen kansalaisen on hankittava jokin valtion viranomaisen tuottama suorite (ns. kysyntäpakko).

Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuneita kokonaiskustannuksia eli suoritteen **omakustannusarvoa** (6.1 §). Maksuperustelaki mahdollistaa kuitenkin myös omakustannusarvosta poikkeavan hinnoittelun (6.3 §). Omakustannusarvoon luettavista kustannuksista säädetään valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 1 §:ssä.

Yhden tai useamman viranomaisen saman laatuista julkisoikeudellisista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset poikkeavat toisistaan. Tällaista kiinteää maksua määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus. (6.2 §)

Markkinasuoritteet hinnoitellaan **liiketaloudellisin perustein**. Maksuperustelakia koskevan hallituksen esityksen (176/1991) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan tuotoilla tulee kattaa vähintään toiminnan kustannukset sekä toimintaan oman pääoman ehdoin sijoitetulle pääomalle asetettu tuottovaatimus. Sellaiset **markkinasuoritteet, joiden tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus** (esim. valokopio viranomaisen hallussa olevasta asiakirjasta), voidaan kuitenkin hinnoitella myös **omakustannusarvon mukaisesti** (7.2 §). Koska viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus tällaisten monopolisuoritteiden tuottamiseen, ei suoritteen liiketaloudellista hinnoittelua voida edellyttää kilpailulainsäädännönkään perusteella.

Markkinasuoritteiden liiketaloudellinen kannattavuustavoite pyritään toteuttamaan joustavalla hinnoittelulla, jolloin hinnoittelussa otetaan kustannusten lisäksi huomioon myös kysyntä ja kilpailijat. Tavoitteena on **markkinasuoritetuotannon kokonaiskannattavuus**, joten esim. alennusten myöntäminen on mahdollista. Valtion talousarviossa voidaan osoittaa määräraha liiketaloudellisesti hinnoiteltavien markkinasuoritteiden hintojen alentamiseksi (hintatuki; MPL 7.1 §).

Erityislakien nojalla hinnoiteltavien suoritteiden maksujen tason määrittäminen perustuu useimmiten muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin, eikä hinnan kaikissa tapauksissa ole tarkoitukseen kattaa kaikkia toiminnasta aiheutuneita kustannuksia.

Edellä mainitun maksulainsäädännön lisäksi valtion maksullista toimintaa sääntelevät muun muassa valtion talousarviosta annettu laki ja asetus, valtiovarainministeriön antama talousarvion laadintamääräys sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräykset ja ohjeet.

1.2 Raportin taustaa

Hyväksyessään hallituksen esityksen valtion maksuperustelaisi eduskunta edellytti samalla, että hallitus seuraa lain soveltamisen vaikutuksia hallintoon ja kansalaisten asemaan. Valtiokonttorin vuosittain laatima selvitys valtion maksullisesta toiminnasta luo osaltaan edellytyksiä tämän seurantatehtävän toteuttamiselle.

Talousarvioasetuksen 65 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä maksullisen toiminnan tulos ja kannattavuus. Valtiokonttorin määräyksen mukaan kannattavuus esitetään kustannusvastaavuuslaskelmalla. Tämän selvityksen tiedot kirjanpitoyksiköiden maksullisen toiminnan tuotoista ja kustannuksista perustuvat lähes poikkeuksitta kirjanpitoyksiköiden laatimiin kustannusvastaavuuslaskelmiin. Tämän vuoksi selvityksessä esitetyt valtion maksullisen toiminnan tuotot ovat huomattavasti suuremmat kuin valtion tilinpäätöksen mukaiset tuotot. Ero johtuu pääasiassa siitä, että valtion tilinpäätöksessä valtion sisäinen (eli kirjanpitoyksiköiden välinen) maksullinen toiminta on eliminoitu.

Selvityksen pääasiallisena kohteena on maksuperustelain nojalla hinnoiteltu toiminta. Selvitys sisältää tiedot maksullisen toiminnan laajuudesta ja kustannusvastaavuudesta. Tarkastelu on tehty valtion, hallinnonalojen ja kirjanpitoyksiköiden tasolla ja siinä on otettu huomioon myös ajallinen kehitys. Kokonaiskuvan saamiseksi valtion maksullisesta toiminnasta selvityksessä on tarkasteltu keskeisiä tietoja myös erityislakien nojalla hinnoitellusta maksullisesta toiminnasta.

Maksuperustelain mukaisiin markkinasuoritteisiin on tässä selvityksessä sisällytetty myös vuokrat ja käyttökorvaukset.

Selvityksen lähteinä on käytetty kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksiä. Kirjanpitoyksiköiden tilinpäätöksissä kustannusvastaavuuslaskelmilla raportoidut maksullisen toiminnan tuotot voivat poiketa keskuskirjanpidon tiedoista. Syynä voi olla esimerkiksi se, että kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta on joltain osin ollut niin vähäistä eli tuotot ovat olleet alle miljoona euroa, että siitä ei ole tarvinnut esittää kustannusvastaavuuslaskelmaa kirjanpitoyksikön tilinpäätöksessä. Poikkeamia ovat myös aiheuttaneet vasta tilinpäätöksen laadintavaiheessa havaitut virheet, jotka on oikaistu kustannusvastaavuuslaskelmille, mutta ei tilinpäätökseen. Eniten poikkeamia keskuskirjanpidosta saatavien liikekirjanpidon tietojen ja tilinpäätöksissä esitettyjen kustannusvastaavuuslaskelmien tietojen välillä ovat aiheuttaneet erilaiset vuokra- ja käyttökorvaustuotot, joita ei ole sisällytetty kustannusvastaavuuslaskelmiin mm. niiden vähäisyyden vuoksi.

2 Valtion maksullinen toiminta yhteensä

2.1 Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin

Vuonna 2022 27 kirjanpitoyksikön maksuperustelain mukaiset julkisoikeudelliset tuotot ylittivät Valtio-konttorin määräyksen mukaisen 1 miljoonan rajan. Vastaavasti maksuperustelain mukaisista liiketaloudellisiin perustein hinnoitelluista suoritteista 23 kirjanpitoyksikön tuotot olivat vähintään 1 miljoonaa euroa. Maksullisen toiminnan tuotot suoriteryhmittäin vuosina 2015–2022 on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1 Maksullisen toiminnan tuotot (1000€) suoriteryhmittäin 2015–2022*

Suoriteryhmä	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Julkisoikeudelliset suoritteet	408 626	407 726	430 706	431 056	453 541	420 696	459 901	489 238
Liiketaloudellisiin perustein hinnoitellut suoritteet	370 665	361 061	366 379	381 819	387 432	381 404	214 291	226 765
Erityislakien nojalla hinnoitellut suoritteet	303 680	300 791	309 572	314 626	324 153	308 856	309 547	341 132
Maksullisen toiminnan tuotot yhteensä	1 082 971	1 069 579	1 106 657	1 127 501	1 165 126	1 110 956	983 738	1 057 135
Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolella jäävät tuotot**	311 761	325 398	409 450	433 581	484 447	544 864	561 361	574 447
YHTEENSÄ	1 394 732	1 394 976	1 516 107	1 561 082	1 649 573	1 655 820	1 545 099	1 631 582

* Aiempien vuosien tietoja on korjattu aiemmista Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta -selvityksistä joidenkin kirjanpitoyksiköiden osalta. Korjaukset on esitetty liitteessä 1.

** Palkeiden ja Valtorin maksullinen toiminta on sijoitettu kokonaisuudessaan maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolisiin tuottoihin, vaikka niiden tuotot sisältävät pienessä määrin myös muilta kuin valtion virastoilta ja laitoksilta saatavia tuottoja.

Vuonna 2022 maksullisen toiminnan tuottoja kertyi yhteensä 1,63 mrd. euroa, eli vuoteen 2021 verrattuna tuotot kasvoivat noin kuusi prosenttia. Euromääräisesti kasvua oli 86 miljoonaa euroa. Suuri tuottojen kasvu selittyi kaikkien suoriteryhmiä tuottojen määrän kasvulla. Julkisoikeudellisilla suoritteilla oli suurin euromääräinen kasvu, noin 30 miljoonaa. Suurin prosentuaalinen kasvu oli erityislakien nojalla hinnoiteltavilla suoritteilla, noin kymmenen prosenttia. Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävien tuottojen kasvu vuosina 2016–2022 selittyy pääasiassa Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin tuottojen kasvulla. Valtorin maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot olivat 2022 431 milj. euroa (75 % osa-alueen tuotoista), kun ne vielä 2016 olivat 248 milj. euroa. Myös Oikeusrekisterikeskuksen maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot ovat kasvaneet vuosina 2016–2022. Tuotot kasvoivat 5 miljoonasta eurosta (2016) 84 miljoonaan euroon (2022).

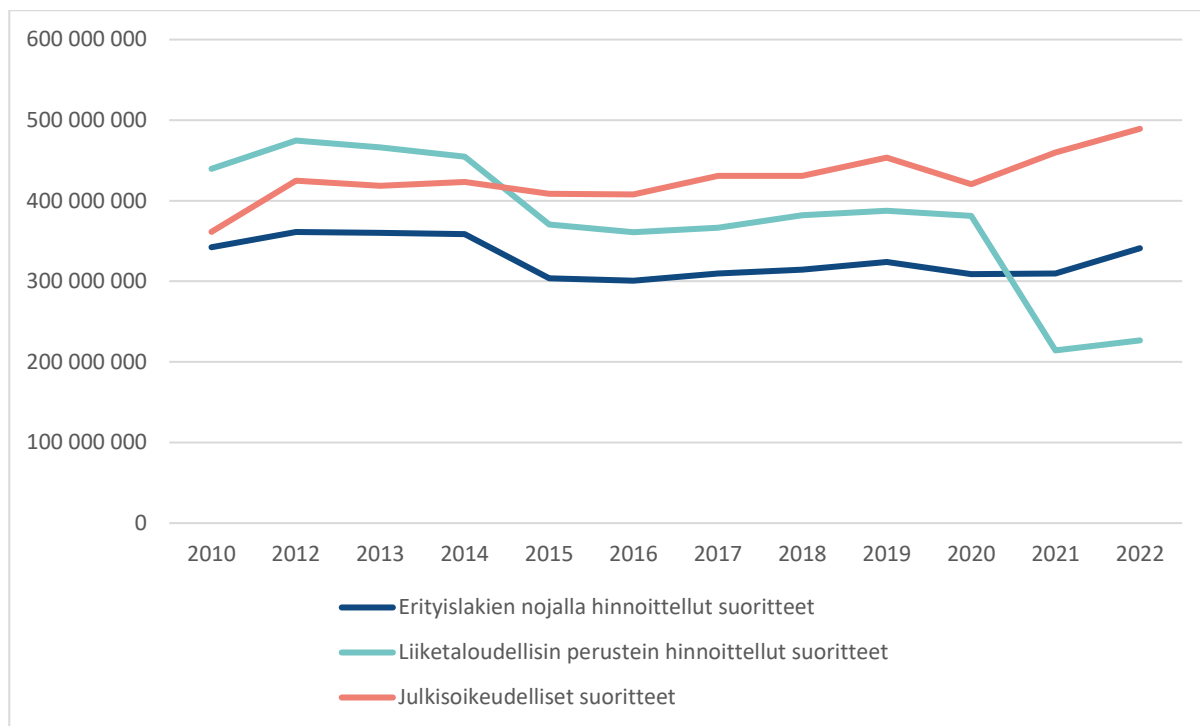
Maksulainsäädännön soveltamisalan mukaisten suoriteryhmiä kehitystä on esitetty kuvassa 1. Eniten euro- sekä prosenttimääräistä kasvua vuodesta 2021 oli erityislakien perusteella hinnoitelluilla suoritteilla. Liiketaloudellisten suoritteiden tuotot ovat olleet trendiltään laskevat koko tarkastelujaksolla. Kuitenkin vuosina 2021–2022 tuotot kasvoivat merkittävästi, ollen kuitenkin yhä edeltäviä vuosia alhaisemmat. Suurin pudotus tapahtui koronavuosina 2020–2021. Ylivoimaisesti suurin syy tähän oli edellä mainittu Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuottojen siirtyminen valtion maksullisen toiminnan raportoinnin ulkopuolelle. Vuoden 2021 alusta lähtien myös varuskuntaravintoloiden ja -korjaamoiden vuokrasopimukset siirtyivät Puolustusvoimilta Puolustuskiinteistöille laskien liiketaloudellisten toimintojen tuottoja edelleen 16 miljoonalla eurolla.

Ennen vuotta 2020, julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot ovat kasvaneet juuri Poliisihallituksen lupatuottojen ja Ulkoministeriön passi-, viisumi- ja oleskelulupahakemusten nousun takia. Vuosina 2021-2022 passi- ja henkilökorttihakemusten määrien kasvu auttoi Poliisihallituksen julkisoikeudellisten tuottojen palautumista kasvu-uralle. Poliisihallituksen julkisoikeudelliset tuotot kasvoivat 16 miljoonalla eurolla edellisvuodesta. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto kasvatti tuottojaan vajaalla 5 miljoonalla eurolla ja ulkoasiainministeriö reilulla 8 miljoonalla eurolla. Muilta osin muutokset olivat maltillisia.

Erityislakien nojalla hinnoiteltujen suoritteiden tuotot kasvoivat tuntuvasti. Kasvua oli yli 30 miljoonaa euroa vuosina 2021-2022. Eniten nousivat Väyläviraston tuotot, jotka kasvoivat reilulla 19 miljoonalla eurolla. Muita merkittäviä kasvavia olivat Ulosottolaitos (n. 8 miljoonaa euroa) sekä Maanmittauslaitos (n. 8 miljoonaa euroa). Toisaalta esimerkiksi Tuomioistuinlaitoksen tuotot laskivat reilusti (n. 4 miljoonaa euroa). Vuosina 2015-2022 erityislakien nojalla hinnoiteltujen suoritteiden tuottojen kasvu on johtunut Väyläviraston ja Ulosottolaitoksen tuottojen kasvusta sekä Tuomioistuinlaitoksen merkittävistä tuotoista vuosina 2020-2022. Vuoden 2014 jälkeen nähtyyn tuottojen vähenemiseen vaikutti erityisesti väylämaksulakiin tehty muutos, jonka mukaisesti väylämaksut puolitettiin vuosiksi 2015–2017. Vuonna 2015 Liikenneviraston perimien väylämaksujen määrä väheni 42,2 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lain tilapäisellä muutoksella on tarkoitus kompensoida EU:n rikkidirektiivin aiheuttamia lisäkustannuksia ja keventää elinkeinoelämän, etenkin teollisuuden kustannusrasitetta.

Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot romahtivat peräti 44 prosenttia eli noin 167 miljoonaa euroa vuosina 2020-2021. Vuosina 2021-2022 tuotot kasvoivat 12,5 miljoonalla eurolla ollen 227 miljoonaa euroa vuonna 2022. Mainittu vuosien 2020-2021 suuri lasku selittyy lähes yksinomaan eri virastojen eri toimintojen siirtymisellä Puolustuskiinteistöille. Ylivoimaisesti suurin osuus tästä lankeaa Puolustushallinnon rakennuslaitoksen siirtymiselle pois Puolustusministeriön alaisuudesta ja sen omaisuuden sekä tuottojen siirtyminen osaksi Puolustuskiinteistöjä. Koska Puolustuskiinteistöt ei ole ministeriön alainen virasto, vaan valtion liikelaitos, eivät sen tuotot siten näy enää osana valtion maksullista toi toimintaa. Vuonna 2020 Puolustuskiinteistöillä oli 156 miljoonaa euroa liiketaloudellisia suoritteita. Samoin Leijona Catering Oy varuskuntaravintoloiden ja Millog Oy:n varuskuntakorjaamoiden vuokrasopimusten siirtyminen Puolustuskiinteistöille aiheutti merkittävän, vaikkakin laskennallisen, 16 miljoonan euron suuruisen tuottojen laskun. Rikosseuraamuslaitoksen tuotot laskivat yli 5 miljoonalla eurolla 2020-2022. Tämäkin lasku selittyy pitkälti laitosmyymälöiden siirtymisellä Leijona Catering Oy:lle eli epäsuorasti Puolustuskiinteistöille. Eniten liiketaloudellisten suoritteiden tuotot kasvoivat Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksella (n. 5 miljoonaa euroa). Useammalla virastolla tuotot kasvoivat 1-2 miljoonalla eurolla, kun taas vastaavasti joillakin virastoilla tuotot laskivat. Taustalla ei kuitenkaan ole suurempia rakenteellisia syitä.

Vuosina 2015-2020 liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot pysyivät kutakuinkin ennallaan nousten prosentin 2018-2019. Vuoden 2014 jälkeen nähty tuottojen huomattava lasku selittyy suurelta osin sillä, että aiemmin työ- ja elinkeinoministeriön alaisena virastona toiminut Teknologian tutkimuskeskus VTT yhtiöitettiin vuoden 2015 alussa voittoa tavoittelemattomaksi osakeyhtiöksi. Osaltaan liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden kehitykseen on vaikuttanut Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tuotoissa tapahtunut nousu vuosien 2010–2014 välillä ja lasku vuosien 2014–2016 välillä. Vuoden 2021 liiketaloudellinen tuotto, kun Puolustuskiinteistöille siirtyneitä toimintoja ei oteta huomioon, kasvoi 2,2 prosenttia.

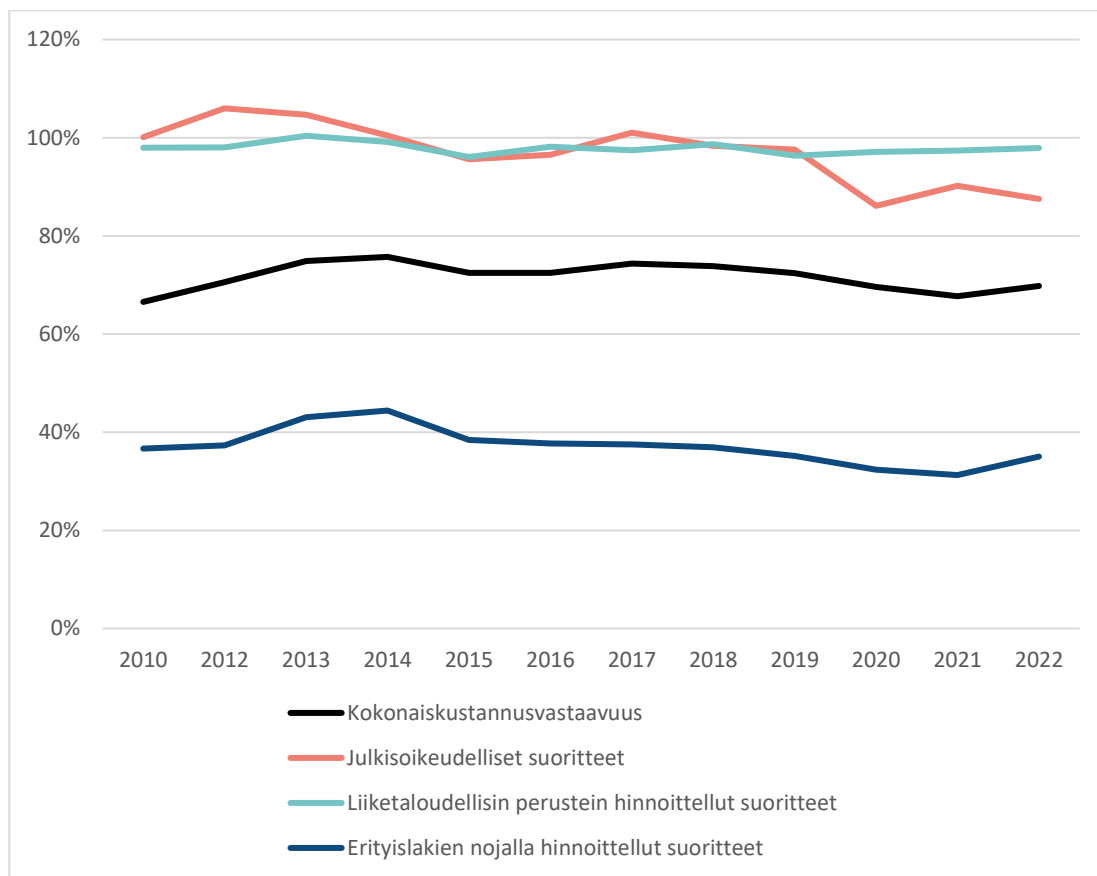

Kuva 1 Maksullisen toiminnan tuottojen kehitys suoriteryhmittäin 2010-2022

2.2 Kustannusvastaavuus vuosina 2010-2022

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus kertoo kuinka maksullisen toiminnan tuotot kattavat siitä aiheutuneet kustannukset. Vuonna 2022 maksullisen toiminnan kokonaiskustannusvastaavuus kasvoi kaksi prosenttiyksikköä ja oli 70 prosenttia (68 prosenttia vuonna 2021). Vain julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus laski edellisvuoteen nähden, ollen 90 prosenttia vuonna 2021 ja 88 prosenttia vuonna 2022. Erityislakeihin perustuvien suoritteiden kustannusvastaavuus kasvoi prosentuaalisesti eniten, 4 prosenttiyksikköä, 31 prosentista (2021) 35 prosenttiin (2022). Kuvassa 2 on esitetty maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin vuosina 2010–2022.

Yksittäisen kirjanpitoyksikön suoritetuotannon alijäämäisyys voi aiheutua paitsi siitä, että kustannusvastaavuuden tavoittelussa ei ole onnistuttu, mutta myös siitä, ettei 100 % tai sitä suurempi kustannusvastaavuus ole edes toiminnan taloudellisena tavoitteena. Esimerkiksi julkisoikeudellisten suoritteiden alijäämäisyys voi aiheutua maksuperustelain 6.3 §:n tarkoittamien perusteltujen syiden nojalla perityistä omakustannusarvoa alemmista maksuista. Liiketaloudellisiin suoritteisiin puolestaan saatetaan myöntää hintatukea. Koska hintatuki kohdistetaan talousarvion laadintamääräyksen mukaan maksullisen toiminnan tuottojen ja erillismenojen erotukseen, ja koska kustannusvastaavuuslaskelmassa ovat mukana myös yhteiskustannukset ja pääomakustannukset, on toiminnan kustannusvastaavuus talousarviossa osoitetun hintatuen käytöstä huolimatta alle 100 %. Erityislakien mukaisten suoritteiden maksujen määrääminen taas perustuu usein muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin.

Kuva 2 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden kehitys suoriteryhmittäin 2010-2022

3 Valtion maksullinen toiminta hallinnonaloittain

3.1 Tuotot hallinnonaloittain vuosina 2020-2022

Taulukossa 2 on tarkasteltu eri hallinnonalojen maksullisen toiminnan volyymia. Tuotot sisältävät maksuperustelain mukaisten julkistaloudellisten ja liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden tuotot, erityislakien nojalla hinnoitellun maksullisen toiminnan tuotot sekä maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävät tuotot.

Kokonaisuudessaan hallinnonaloilla yhteensä maksullisen toiminnan tuotot kasvoivat 2021-2022 6 prosenttia, euromääräisesti 86 miljoonaa euroa. Eniten tuotot kasvoivat prosentuaalisesti Puolustusministeriön (161 %), Ulkoministeriön (70 %) sekä Sisäministeriön (21%) hallinnonaloilla. Puolustusministeriön hallinnonala oli suurin laskija välillä 2020-2021 (-90 %). Erot johtuvat absoluuttisten lukujen pienuudesta. Muutosprosenttien perusteella tuottojen lasku verrattuna edelliseen vuoteen oli suurinta Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (-10 %). Opetus- ja kulttuuriministeriö vastasi myös euromääräisesti suurimmista tuottojen alenemisista (-3,25 miljoonaa euroa). Suurena trendinä välillä 2021-2022 oli maksullisen toiminnan tuottojen kasvu. Tuotot kasvoivat 86,5 miljoonalla eurolla ollen 1 545 miljoonaa euroa vuonna 2021 ja 1 632 miljoonaa euroa vuonna 2022.

Ulkoministeriön hallinnonalalla tuotot laskivat Covid-19-pandemian vaikutuksia heijastellen vuosina 2020-2021. Erityisesti viisumituottojen lasku kolmella miljoonalla eurolla pienensi tuottoja. Vuosina 2021-2022 tuotot kasvoivat 8,3 miljoonalla eurolla 20,3 miljoonaan euroon. Tuotot ovat kuitenkin yhä vain noin puolet vuoden 2019 tuottoihin verrattuna. Sisäministeriön hallinnonalalla kasvu oli suurta prosentuaalisesti (21 prosenttia) sekä absoluuttisesti (20,5 miljoonaa euroa). Tämä selittyy Poliisin julkisoikeudellisten suoritteiden tuottojen kasvulla (Koronapandemian jälkeinen passi- ja henkilökorttihakemusten määrän nousu).

Valtioneuvoston kanslian maksullisen toiminnan tuotot nousivat vuonna 2022 yli miljoonan euron.

Hallinnonalat	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Muutos-% 2021/2022	Muutos, € 2021/2022
	2021	2022	Muutos-%	Muutos, €
Liikenne- ja viestintäministeriö	246 584	273 141	11 %	26 557
Maa- ja metsätalousministeriö	108 049	112 616	4 %	4 567
Oikeusministeriö	252 660	252 227	0 %	-434
Opetus- ja kulttuuriministeriö	31 880	28 630	-10 %	-3 250
Puolustusministeriö	1 243	3 248	161 %	2 005
Sisäministeriö	96 994	117 422	21 %	20 428
Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö	158 223	164 819	4 %	6 596
Työ- ja elinkeinoministeriö	80 126	77 635	-3 %	-2 491
Ulkoministeriö	11 970	20 310	70 %	8 340
Valtioneuvoston kanslia	0	1 110	0 %	1 110
Valtiovarainministeriö	553 792	576 240	4 %	22 449
Ympäristöministeriö	3 579	4 185	17 %	606
Yhteensä	1 545 099	1 631 583	6 %	86 484

Taulukko 2 Hallinnonalojen maksullisen toiminnan tuotot ja niiden muutos vuosina 2021-2022 (Luvut sisältävät maksulainsäädännön ulkopuolelle jäävät tuotot)

3.2 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain vuosina 2021-2022

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuutta eli sitä, kuinka maksullisen toiminnan tuotot ovat kattaneet siitä aiheutuneet kustannukset, on tarkasteltu seuraavissa taulukoissa. Taulukossa 3 on esitetty suoritetuotannon kustannusvastaavuudet hallinnonaloittain vuosina 2021 ja 2022.

Taulukko 3 Kustannusvastaavuus hallinnonaloittain 2021-2022

	Julkisoikeudelliset suoritteet		Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet		Erityislakien mukaan hinnoitellut suoritteet	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Liikenne- ja viestintäministeriö	107 %	110 %	140 %	144 %	18 %	15 %
Maa- ja metsätalousministeriö	84 %	93 %	94 %	105 %	93 %	91 %
Oikeusministeriö	77 %	73 %	24 %	31 %	77 %	74 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	50 %	69 %	71 %	76 %		
Puolustusministeriö			106 %	46 %		
Sisäministeriö	99 %	92 %	115 %	104 %		
Sosiaali- ja terveysministeriö	97 %	101 %	101 %	101 %	132 %	142 %
Työ- ja elinkeinoministeriö	89 %	93 %	100 %	115 %		
Ulkoministeriö	44 %	27 %	89 %	128 %		
Valtioneuvoston kanslia	88 %					
Valtiovarainministeriö	69 %	84 %	133 %	125 %	107 %	51 %
Ympäristöministeriö	73 %		96 %	95 %		

Vuonna 2022 (2021) julkisoikeudellinen suoritetuotanto oli ylijäämäistä yhdellä (kahdella) hallinnonalalla. Kokonaisuutena julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus laski ollen 88 (90) prosenttia. Kustannusvastaavuus nousi vuodesta 2021 oikeusministeriön, sisäministeriön ja ulkoministeriön hallinnonaloilla. Lisäksi valtioneuvoston kanslian sekä ympäristöministeriön hallinnonalat ovat uusia tulokkaita listalla vuonna 2022. Merkittävin lasku tapahtui opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (19 prosenttiyksikköä). Huomionarvoista on kokonaisuuden laskusuhdanteisuus.

Liiketaloudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus kasvoi edellisvuoteen verrattuna ollen 98 (97) prosenttia. Kertomusvuonna liiketaloudellinen suoritetuotanto oli kustannusvastaavaa tai ylijäämäistä kuudella (seitsemällä) hallinnonalalla. Kustannusvastaavuus laski kuudella hallinnonalalla, nousi neljällä hallinnonalalla ja pysyi samana yhdellä hallinnonalalla.

Erityislakien mukaisten suoritteiden hinnoitteluperusteet ovat varsin moninaisia, mikä näkyy myös vaihtelevina kustannusvastaavuusprosentteina. Kokonaisuutena erityislakien mukaisten suoritteiden kustannusvastaavuus kasvoi neljällä prosenttiyksiköllä ollen 35 prosenttia (31 %).

4 Valtion maksullinen toiminta kirjanpitoyksiköittäin

4.1 Maksullisen toiminnan tuotot kirjanpitoyksiköittäin

Vuoden 2022 alussa kirjanpitoyksiköitä oli yhteensä 64, saman verran kuin edellisvuonna. Vuonna 2020 puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluva puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminta päätettiin ja siirrettiin Puolustuskiinteistöt nimisen valtion liikelaitoksen alaisuuteen.

Tämä selvitys tarkastelee vain niitä kirjanpitoyksiköitä, jotka ovat ilmoittaneet vähintään yhden yksittäisen osa-alueen tuottojen olleen yli miljoona euroa ja esittäneet niitä vastaavan kustannusvastaavuuslaskelman. Kertomusvuonna edellä mainitun mukaisia kirjanpitoyksiköitä oli 41. 30 kirjanpitoyksikköä tuotti julkisoikeudellisia suoritteita, 25 kirjanpitoyksikköä tuotti liiketaloudellisia suoritteita ja 11 kirjanpitoyksikköä harjoitti erityislakien nojalla hinnoiteltua maksullista toimintaa – ilmoitusvelvollisuus koski miljoonan ylittäviä tuottoja. 23 kirjanpitoyksiköllä ei ollut Valtiokonttorin määräyksen mukaista maksullista toimintaa.

Taulukossa 4 esitetään kaikkien 64:n kirjanpitoyksikön maksullinen toiminta hallinnonaloittain vuonna 2022. Tyhjä solu merkitsee, ettei kirjanpitoyksiköllä kyseisenä vuonna ollut suoriteryhmään kuuluvia tuottoja tai ne ovat olleet suuruudeltaan alle miljoonan euron, jolloin ne on jätetty tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Taulukko 4 Maksullisen toiminnan tuotot ja kustannusvastaavuus hallinnonaloittain ja kirjanpitoyksiköittäin vuonna 2022

	Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot (1000 €)	Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus	Markkinasuoritteiden tuotot (1000 €)	Markkinasuoritteiden kustannusvastaavuus	Erityislakien tuotot (1000 €)	Erityislakien kustannusvastaavuus
Eduskunta						
Eduskunta						
Ulkopoliittinen instituutti						
Valtiontalouden tarkastusvirasto						
Liikenne- ja viestintäministeriö	119 325	107 %	25 479	140 %	128 338	18 %
Ilmatieteen laitos	1 747	100 %	8 069	117 %	4 684	90 %
Liikenne- ja viestintäministeriö						
Liikenne- ja viestintävirasto	116 584	108 %	9 559	206 %		
Väylävirasto	994	100 %	7 851	119 %	123 654	17 %
Maa- ja metsätalousministeriö	56 191	84 %	14 045	94 %	42 380	93 %
Luonnonvarakeskus	160	100 %	7 840	120 %		
Maa- ja metsätalousministeriö						
Maanmittauslaitos	35 917	85 %	3 018	102 %	42 380	93 %
Ruokavirasto	20 114	82 %	3 187	58 %		
Oikeusministeriö	7 280	77 %	4 281	24 %	156 325	77 %
Oikeusministeriö	3 016	53 %	1 032	77 %	28 843	82 %
Oikeusrekisterikeskus	1 579	158 %				
Rikosseuraamuslaitos			3 249	20 %		
Syyttäjälaitos						
Tuomioistuinlaitos	2 685	95 %			35 732	36 %
Ulosottolaitos					91 749	136 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	10 390	50 %	18 240	71 %		
Kansallisarkisto			1 700	107 %		
Museovirasto			2 740	47 %		

Opetus- ja kulttuuriministeriö						
Opetushallitus	10 390	50 %	6 745	62 %		
Suomen Akatemia						
Suomenlinnan hoitokunta			7 055	98 %		
Puolustusministeriö			3 248	106 %		
Puolustusministeriö						
Puolustusvoimat			3 248	106 %		
Sisäministeriö	111 789	99 %	5 633	115 %		
Hätäkeskuslaitos	3 408	100 %	681	463 %		
Maahanmuuttovirasto	28 299	67 %				
Pelastusopisto			1 008	99 %		
Poliisihallitus	71 514	121 %	3 944	106 %		
Rajavartiolaitos						
Sisäministeriö						
Suojelupoliisi	8 568	103 %				
Sosiaali- ja terveysministeriö	55 651	97 %	105 336	101 %	3 831	132 %
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus	25 202	96 %			2 765	133 %
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto	5 916	90 %			1 066	128 %
Sosiaali- ja terveysministeriö	2 822	98 %				
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta						
Säteilyturvakeskus	20 670	99 %	2 175	90 %		
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	1 041	109 %	103 161	102 %		
Tasavallan presidentin kanslia						
Tasavallan presidentin kanslia						
Työ- ja elinkeinoministeriö	63 799	89 %	13 836	100 %		
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus	9 181	88 %				
Energiavirasto	2 339	95 %				
Geologian tutkimuskeskus			9 465	106 %		
Innovaatorahoituskeskus Business Finland						
Kilpailu- ja kuluttajavirasto						
Patentti- ja rekisterihallitus	44 749	90 %	4 371	88 %		
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto	7 530	83 %				
Työ- ja elinkeinoministeriö						
Ulkoministeriö	18 205	44 %	2 105	89 %		
Ulkoasiainministeriö	18 205	44 %	2 105	89 %		
Valtioneuvoston kanslia	1 110	88 %				
Valtioneuvoston kanslia	1 110	88 %				
Valtiovarainministeriö	44 927	69 %	30 948	133 %	10 258	107 %
Ahvenanmaan valtionvirasto						
Digi- ja väestötietovirasto	29 444	74 %	20 103	165 %		
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	11 659	58 %				
Rahoitusvakuusvirasto						
Tilastokeskus			10 743	99 %		
Tulli	1 189	88 %	102	102 %		
Valtiokonttori	2 635	75 %			5 392	96 %
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus						
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus						
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori						
Valtiovarainministeriö					2 866	442 %
Verohallinto					2 000	61 %

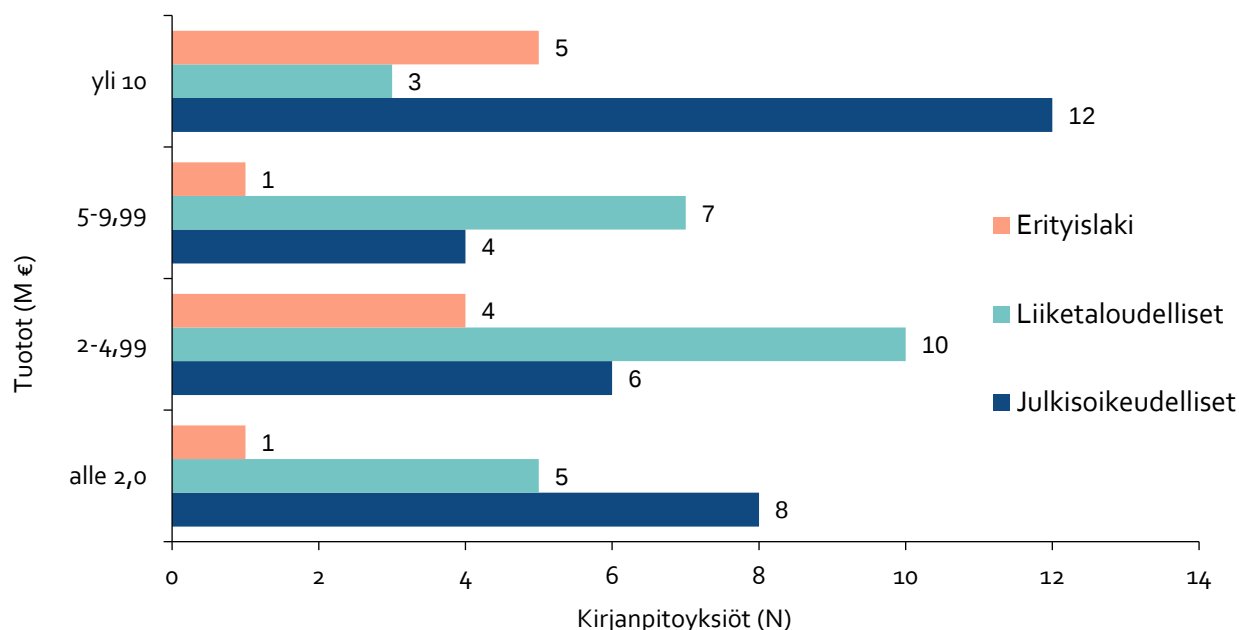
Ympäristöministeriö	571	73 %	3 614	96 %		
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus						
Suomen ympäristökeskus	571	73 %	3 614	96 %		
Ympäristöministeriö						
YHTEENSÄ	489 238	88 %	226 765	98 %	341 132	35 %

4.2 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoriteryhmittäin vuosina 2021 ja 2022

Maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista ja liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista suoritteista (kutsutaan myös nimellä markkinasuoritteet) sekä erityislakien mukaisista suoritteista on laadittu pylväsdiagrammit, jotka kuvaavat kirjanpitoyksiköiden jakautumista tuottojen ja kustannusvastaavuuden mukaan. Kuviin on otettu mukaan vain ne kirjanpitoyksiköt, joilla on ollut suoriteryhmän mukaisia maksullisen toiminnan tuottoja vähintään miljoona euroa vuonna 2022.

Vuonna 2022 (2021) 22 (17) kirjanpitoyksikköä, eli 81 % (65 %) maksuperustelainmukaista julkisoikeudellista suoritustuotantoa (> 1 milj.) harjoittavista kirjanpitoyksiköistä tuotti alijäämää. Yhteensä 27 kirjanpitoyksikköä harjoitti julkisoikeudellista suoritustuotantoa. Kustannusvastaavuus julkisoikeudellisten suoritteiden osalta koko valtion tasolla laski 2 prosenttiyksikköä edellisvuodesta ollen 88 % (90 %).

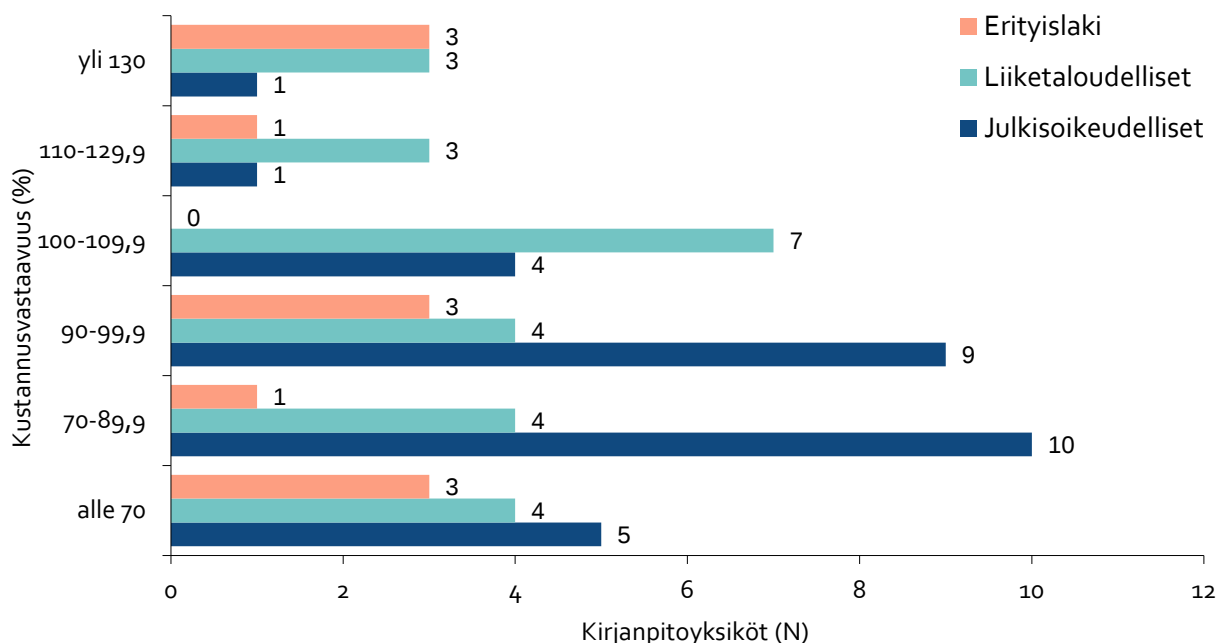
Kuvassa 3 kirjanpitoyksiköt on jaettu suoriteryhmittäin neljään luokkaan maksullisen toiminnan tuottojen osalta.

Kuva 3 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen suoritetuottojen perusteella vuonna 2022

Vuonna 2022 (2021) 50 % (59 %) kirjanpitoyksiköistä pääsi liiketaloudellisin perustein hinnoitellussa suoritetuotannossa ylijäämään. Liiketaloudellisen suoritetuotannon kustannusvastaavuus koko valtion tasolla oli kertomusvuonna 98 % eli yhden prosenttiyksikön edellisvuotta (97 %) korkeampi.

Kirjanpitoyksiköiden suoriteryhmiä kustannusvastaavuutta on tarkasteltu kuvassa 4, jossa kirjanpitoyksiköt on jaettu suoriteryhmiä kustannusvastaavuuden mukaan kuuteen eri kustannusvastaavuusluokkaan.

Kuva 4 Kirjanpitoyksiköiden jakautuminen kustannusvastaavuuden perusteella vuonna 2022

4.2.1 Hintatuettu toiminta

Vuonna 2022 hintatukea käyttivät Opetushallitus, Ruokavirasto, Puolustusvoimat sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö, yhteensä noin 4,65 miljoonaa euroa. Summa nousi hieman vuodesta 2021 (4,14 miljoonaa euroa), jolloin hintatukea käyttivät samat neljä virastoa. Hintatuen avulla liiketaloudellisiin perustein hinnoiteltujen suoritteiden kokonaiskustannusvastaavuutta saatiin parannettua.

Opetushallituksen hintatuki vuonna 2022 oli yhteensä 3 miljoonaa euroa, mikä on eniten kaikista kirjanpitoyksiköistä. Tuki käytettiin OPH:n hintatuettuun liiketaloudelliseen maksulliseen toimintaan (0,62 milj. euroa) sekä Meriturvan liiketaloudelliseen toimintaan (2,38 milj. euroa). Ruokavirasto käytti hintatukea 1 milj. euroa alentamaan vastustettavia ja uhkaavia eläintauteja havaitsevien maksullisten eläintautitutkimusten kustannuksia. Edellisenä vuonna vastaavaa hintatukea käytettiin 0,93 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriö käytti vuonna 2022 hintatukea 0,45 miljoonaa euroa esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen. Puolustusvoimat käytti hintatukea 0,15 milj. euroa.

4.3 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle jäävä maksullinen toiminta

Kustannusten korvaus -toimintoryhmässä käsitellään valtion sisäistä sopimusperusteista kustannusten korvausta. Vuonna 2022 palvelutoiminnan osalta valtionhallinnossa on vain kolme raportoitavaa toimijaa; Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus (Palkeet), Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus (Valtori) ja Oikeusrekisterikeskus. Maksullisten palveluiden hinnoittelussa huomioidaan palveluntuottajan toimintaympäristön luonne.

Palkeiden ja Valtorin maksullinen toiminta on sijoitettu kokonaisuudessaan tähän suoriteryhmään, vaikka niiden tuotot sisältävät pienessä määrin myös muilta kuin valtion virastoilta ja laitoksilta saatavia tuottoja.

Palkeiden maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus parani hieman viime vuodesta ja oli 102 % (100 %). Valtorin kaikki kulut tulee kattaa asiakkailta perittävillä maksuilla, pois lukien käyttöomaisuuden poistot, joita

ei saa sisällyttää Valtorin asiakashintoihin. Valtorin kustannusvastaavuus kasvoi hieman kertomusvuonna olleen 100,6 % (100 %).

Valtiokonsernin palveluntuottajien lisäksi joillakin hallinnonaloilla toimii tietohallinnon palvelukeskuksia ja palveluyrityksiä, jotka tarjoavat palveluja omalle hallinnonalalleen ja mahdollisesti myös hallinnonalansa ulkopuolelle. Oikeusministeriön hallinnonalalla toimivan Oikeusrekisterikeskuksen ICT-palvelut ovat tällaisia palveluja. Tuotot koostuivat palvelumaksuista, joilla katettiin aiheutuneet kustannukset.

Kirjanpitoyksikkö	Maksullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus	
	2021	2022	2021	2022
Oikeusrekisterikeskus	87 332	84 340	100 %	100 %
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	58 943	59 494	100 %	102 %
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	415 086	430 613	100 %	100 %
YHTEENSÄ	574 774	574 121	100 %	100 %

Taulukko 5 Maksulainsäädännön soveltamisalan ulkopuolinen maksullinen toiminta (kustannusten korvaus) vuosina 2021-2022

5 Valtion kilpailullinen toiminta

5.1 Markkinoilla tapahtuva kilpailullinen toiminta

Kilpailulakia muutettiin vuonna 2019 niin, että vuoden 2020 alusta lähtien (Kilpailulaki 30 d § (7.6.2019/721) erinäisten julkisyhteisöjen, mukaan lukien valtion tai sen alaisuuteen kuuluvien yksiköiden, tulee eriyttää kirjanpidossaan kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuva taloudellinen toimintansa, mikäli siitä saadut tuotot ovat vähintään 40 000 euroa. Vuoden 2022 selvityksessä valtion maksullisesta toiminnasta julkaistaan jo kolmatta kertaa omana osionaan katsaus valtion markkinoilla tapahtuvasta kilpailullisesta toiminnasta.

5.2 Kilpailullisen toiminnan tuotot hallinnonaloittain sekä yksiköittäin vuosina 2021 ja 2022

Kaikkiaan 27 eri virastoa 11 eri hallinnonalalla ilmoitti kilpailullista toimintaa vuonna 2022. Edellisvuoteen 2021 verrattuna kahdella uudella virastolla oli kilpailullista toimintaa (Poliisihallitus, Etelä-Suomen aluehallintovirasto). Tullilla puolestaan oli kilpailullista toimintaa vuonna 2021, muttei vuonna 2022. Korkein kustannusvastaavuus oli vuonna 2022 Etelä-Suomen aluehallintoviranomaisella ja vuonna 2021 Ilmatieteen laitoksella ollen 138 prosenttia. Vuonna 2022 heikoin kustannusvastaavuus oli Rikosseuraamuslaitoksella ollen 20 prosenttia, kun vuonna 2021 heikoin kustannusvastaavuus oli niin ikään Rikosseuraamuslaitoksella ollen 22 prosenttia. Seuraavaksi matalimmat kustannusvastaavuudet ovat vuonna 2022 olleet Ulkopoliittisella instituutilla (25 %) ja opetus- ja kulttuuriministeriöllä (32 %).

Taulukko 6 Valtion markkinoilla tapahtuvan kilpailullisen toiminnan tuotot ja kustannusvastaavuus vuosina 2021-2022

	Kilpailullisen toiminnan tuotot (1000 €)		Kilpailullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	
	2021	2022	2021	2022
Eduskunta	68	71	29 %	25 %
Eduskunta				
Ulkopoliittinen instituutti	68	71	29 %	25 %
Valtiontalouden tarkastusvirasto				
Liikenne- ja viestintäministeriö	8309	14106	118 %	165 %
Ilmatieteen laitos	1983	2143	138 %	161 %
Liikenne- ja viestintäministeriö				
Liikenne- ja viestintävirasto				
Väylävirasto	6326	11963	113 %	166 %
Maa- ja metsätalousministeriö	7803	7832	111 %	110 %
Luonnonvarakeskus	5738	5826	112 %	113 %
Maa- ja metsätalousministeriö				

Maanmittauslaitos	1964	1848	109 %	104 %
Ruokavirasto	101	158	97 %	98 %
Oikeusministeriö	4864	4296	26 %	24 %
Oikeusministeriö	1031	1047	84 %	78 %
Oikeusrekisterikeskus				
Rikosseuraamuslaitos	3833	3249	22 %	20 %
Syyttäjälaitos				
Tuomioistuinelaitos				
Ulosottolaitos				
Opetus- ja kulttuuriministeriö	10216	7143	87 %	72 %
Kansallisarkisto	325	311	107 %	77 %
Museovirasto	779	694	96 %	96 %
Opetus- ja kulttuuriministeriö	324	289	40 %	32 %
Opetushallitus	3643	1147	104 %	99 %
Suomen Akatemia				
Suomenlinnan hoitokunta	5145	4701	81 %	69 %
Puolustusministeriö	572	612	132 %	135 %
Puolustusministeriö				
Puolustusvoimat	572	612	132 %	135 %
Sisäministeriö	931	1910	126 %	107 %
Hätäkeskuslaitos				
Maahanmuuttovirasto				
Pelastusopisto	863	910	129 %	107 %
Poliisihallitus		946		108 %
Rajavartiola	68	53	100 %	108 %
Sisäministeriö				
Suojelupoliisi				
Sosiaali- ja terveysministeriö	4420	4796	112 %	99 %
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus				
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto				
Sosiaali- ja terveysministeriö				
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta				
Säteilyturvakeskus	1721	1862	97 %	89 %
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	2699	2934	126 %	108 %
Tasavallan presidentin kanslia				
Tasavallan presidentin kanslia				
Työ- ja elinkeinoministeriö	12028	12358	120 %	98 %
ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus				
Energiavirasto				
Geologian tutkimuskeskus	7358	8075	120 %	105 %
Innovaatiorahoituskeskus Business Finland				
Kilpailu- ja kuluttajavirasto				
Patentti- ja rekisterihallitus	4670	4283	120 %	87 %
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto				

Työ- ja elinkeinoministeriö				
Ulkoministeriö				
Ulkoasiainministeriö				
Valtioneuvoston kanslia				
Valtioneuvoston kanslia				
Valtiovarainministeriö	5627	6255	99 %	101 %
Ahvenanmaan valtionvirasto				
Digi- ja väestötietovirasto	1328	1101	95 %	102 %
Etelä-Suomen aluehallintovirasto		123		191 %
Rahoitusvakuusvirasto				
Tilastokeskus	1813	1767	96 %	92 %
Tulli	70		129 %	
Valtiokonttori				
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus				
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus	1807	2420	100 %	103 %
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori	609	845	108 %	112 %
Valtiovarainministeriö				
Verohallinto				
Ympäristöministeriö	2849	2765	102 %	107 %
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus				
Suomen ympäristökeskus	2849	2765	102 %	107 %
Ympäristöministeriö				
YHTEENSÄ	57686	62145	84 %	86 %

Taulukot ja kuvat

TAULUKKO 1 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT (1000€) SUORITERYHMITÄIN 2010-2022*	7
TAULUKKO 2 HALLINNONALOJEN MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT JA NIIDEN MUUTOS VUOSINA 2021-2022 (LUVUT SISÄLTÄVÄT MAKSULAINSÄÄDÄNNÖN ULKOPUOLELLE JÄÄVÄT TUOTOT)	11
TAULUKKO 3 KUSTANNUSVASTAAVUUS HALLINNONALOITTAIN 2021-2022	12
TAULUKKO 4 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTOT JA KUSTANNUSVASTAAVUUS HALLINNONALOITTAIN JA KIRJANPITOYKSIKÖITTÄIN VUONNA 2022	13
TAULUKKO 5 MAKSULAINSÄÄDÄNNÖN SOVELTAMISALAN ULKOPUOLINEN MAKSULLINEN TOIMINTA (KUSTANNUSTEN KORVAUS) VUOSINA 2021-2022	17
TAULUKKO 6 VALTION MARKKINOILLA TAPAHTUVAN KILPAILULLISEN TOIMINNAN TUOTOT JA KUSTANNUSVASTAAVUUS VUOSINA 2021-2022	18
KUVA 1 MAKSULLISEN TOIMINNAN TUOTTOJEN (1000€) KEHITYS SUORITERYHMITÄIN 2010-2022	9
KUVA 2 MAKSULLISEN TOIMINNAN KUSTANNUSVASTAAVUUDEN KEHITYS SUORITERYHMITÄIN 2010-2022	10
KUVA 3 KIRJANPITOYKSIKÖIDEN JAKAUTUMINEN SUORITETUOTTOJEN PERUSTEELLA VUONNA 2022	15
KUVA 4 KIRJANPITOYKSIKÖIDEN JAKAUTUMINEN KUSTANNUSVASTAAVUUDEN PERUSTEELLA VUONNA 2022	16

Liitteet

Tässä selvityksessä käytetyt vuotta 2022 varhaisemmat luvut perustuvat Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2021- selvityksessä esitettyihin lukuihin. Muutoksia aiempien vuosien lukuihin ei tehty.

VALTIOKONTTORIN JULKAISUJA | TIEDOLLA JOHTAMINEN 04/2023

Tietoja valtion maksullisesta toiminnasta 2022

Valtiokonttori

Julkaisija: Valtiokonttori ISSN: 2489-4761

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI

Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury